

RAHUA

Hyvinvointi- ja turvallisuskertomus 2023

Kunnanhallitus 17.6.2024

Valtuusto 16.9.2024

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Ranuan kunnan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus 2023
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Ranuan kunnassa
4. Lapin maakunnallinen turvallisuussuunnitelma
5. HYTE-kerroin
6. Ranuan kunnan hyvinvointikertomus 2023
7. Indikaattori- ja muu tietoaineisto
8. TEA-viisari
9. Hyvinvoinnin tila
10. Elintavat
11. Terveystila
12. Mielensterveys
13. Elämänlaatu
14. Osallisuus
15. Turvallisuus
16. Valtuustokaudelle painopistealueet eri ikäryhmillä

1. Johdanto

Kuntalain 1 §:n (410/2015) perusteella kunnan perustehtävä on asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Sosiaali- ja terveydenhuoltolain (612/2021) 6 § todetaan, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan strategisessa suunnittelussa asetetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämislle tavoitteet ja määritellään tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnassa otetaan päätöksenteossa huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialat tekevät yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Kunnassa on nimetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.

Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä raportoidaan valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle kerran valtuustokaudessa valmistellaan laajempi hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on kunnan perustoimintaa.

Ihmisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat monet kunnan hoitamat tehtävät mm. moniammatillinen yhdyskuntasuunnittelu, turvallisuus, liikunta- ja kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus, nuorisotyö, koulutus sekä työpaikat.

Hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuteen vaikuttavat samat asiat ja niitä edistetään yhteisillä toimenpiteillä.

2. Ranuan kunnan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus 2023

Ranuan kunnan kuntastrategia 2022-2030 on vahvistettu 13.6.2022 Valtuuston kokouksessa. Ranuan visio on rohkeasti uudistuva ja yritteliäs kunta, jonka elinvoima kumpuaa aktiivisesta yhteisöstä sekä monipuolisesta elinkeinoelämästä ja rikkaasta luonnosta. Strategian neljä päämäärää ovat 1) Kasvuhakuinen kunta 2) Hyvinvoiva kuntalainen 3) Elinvoimainen ja kansainvälistyvä yritystoiminta 4) Kestävä elinympäristö. Strategian päämäärille on asetettu valtuustokautta koskevia tarkempia tavoitteita. Lisäksi on määritelty konkreettisia tekoja tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi. [Ranuan kuntastrategia](#)

Hyvinvointikertomuksessa on vuodelle 2023 käyty läpi THL:n suosituksen mukaisesti kunnan vähimmäistietosisältö. Asetuksen voimaantulo on vielä avoinna.

Ranuan kunnalle on tärkeää, että viranomaisyhteistyö turvallisuustyössä on ollut sujuvaa ja tärkeinä yhteistyötahoina ovat toimineet poliisi ja pelastuslaitos. Kunnan valmiussuunnitelmaan on kirjattu kaikki yhteistyötahot eri kriisitilanteissa sekä heidän kanssaan tehtävä yhteistyö. Ranuan kunnan kriisityöryhmä antaa akuutin henkisen sekä käytännön avun. Lisäksi kriisityöryhmä informoi tarvittaessa nuorisotyön ammattilaisia tehostetun nuorisotyön kriisitilanteet asiakirjan mukaisesti. Ranuan kunta on osallistunut Lapin alueella järjestettäviin valmiusharjoituksiin ja kuntaan on laadittu valmiusviestintäsuunnitelma sekä kirjattu valmiuskeskuksen toiminnan yhdyshenkilöt. Varautumissuunnittelussa on ollut mukana eri yhteistyöverkostoja esim. liikenneturvallisuustyöryhmä sekä alueen eri yrittäjät matkailun turvallisuuden edistämiseksi.

Liikenneturvallisuustyöryhmä on poikkihallinnollinen ja siinä ovat olleet ja ovat edustettuina tekniset palvelut, varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, nuorisovaltuuston edustaja, nuorisotoimi

sekä sosiaali- ja terveystoimi. Kunnan edustajien lisäksi siihen ovat kuuluneet poliisin, pelastustoimen, seurakunnan nuorisotyö, eläkeliiton, Liikenneturvan ja Lapin ELY-keskuksen edustajat. Liikenneturvallisuuustyöryhmä on toteuttanut lähinnä liikennekasvatus- ja valistustehtäviä. Ranuan kunnan valmiussuunnitelma päivitetään ja pidetään ajan tasalla. Kunnan kiinteistöjen pelastussuunnitelmat ja -harjoitukset sekä työpaikoilla riskien arviointi, vaara/vahinkotilanteiden kirjaaminen sekä päivitetty työsuojelun asiakirjat ja -toimintamallit ovat olleet ja ovat osa kunnan turvallisuutta.

Ranuan kunnan turvallisuussuunnittelussa on valmistauduttu/varauduttu ennalta ongelmakohtien ehkäisyyn, niiden poistamiseen sekä väistämättömiin uhkatilanteisiin. Turvallisuus- ja varautumissuunnitteluiden laatiminen on tuloksellisempaa ja taloudellisempaa, kuin jättää ne tekemättä. Varautuminen on koskenut ja koskee onnettomuus-, liikenne- ja matkailuturvallisuutta sekä ihmisten keskuudessa tehtävää turvallisuustyötä (sosiaalinen turvallisuus, rikosten torjunta, yleinen järjestys, syrjäytyminen). Lapin hyvinvointialueen kautta on järjestetty alueen ensihoito ja Ranualla toimii yksi hoitotason yksiköistä.

3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Ranuan kunnassa

Hyvinvointikertomusten vastuutahoina toimivat Ranuan kunnanhallituksen nimeämä poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä sekä kunnan johtoryhmä. Ranuan kunnassa toimii osa-aikainen (liitetty vapaa-aikatoimenjohtajan tehtävään) hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtäviin kuuluvat: 1. työryhmän kokousten koollekutsuminen ja sihteerin tehtävät työryhmässä (toimii tarvittaessa myös pj:nä) 2. muistioiden laatiminen sekä kertomusten koordinointi 3. yhteistyö eri palvelualueiden, sidosryhmien ja järjestöjen kanssa 4. järjestöyhteistyön kehittäminen 5. kuntalaisten osallistaminen sekä kaikki muu, millä kuntalaisten hyvinvointia/terveyttä edistetään. Poikkihallinnollisen työryhmän puheenjohtajana on kunnanhallituksen puheenjohtaja Mirva Salmela ja sihteerinä toimii hyvinvointikoordinaattori/vapaa-aikatoimenjohtaja. Työryhmään on nimetty valtuustokauden alussa sivistystoimesta Katja Paakki ja vara Mari Pulju ja teknisestä toimesta Risto Niemelä ja vara Arto Niemelä. Työryhmään täysi osallistumisoikeus on kunnan johtoryhmällä.

Lapin hyvinvointialue on nimennyt 2.11.2023 edustajikseen ryhmässä seuraavat henkilöt, jotka osallistuvat tarpeen ja tilanteen mukaan Hytetu-työryhmän kokouksiin.

Mielenterveys- ja riippuvuuksien hoito	Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutuspalvelut	Vammaisten palvelut	Työikäisten palvelut/ Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Sairauksien ehkäisy ja hoito	Alueellinen kuntoutus
<i>Nimetään mahdollisimman pian</i>	Marketta Uimaniemi, varalla Päivi Haapala	Kirsti Kaikkonen, varalla Jonna Lohi	Tea Romppainen Pirjo Kreuz	Heli Heikkilä, varalla Anne Hiltula	Piia Vartio, varalla Sari Ahlsved

Työryhmän tehtävänä on: 1. johtaa, arvioida ja käsitellä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön suunnittelua, kehittämistä/toimeenpanoa ja 2. asettaa tavoitteet sekä seurata niiden

toteutumista. Kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä palveluiden toimivuudesta raportoidaan vuosittain kunnanhallitukselle ja valtuustolle.

Vuosittain laadittavissa hyvinvointikertomuksissa tarkastellaan, miten tavoitteiden asettelussa on onnistuttu tai mikä asia/mitkä asiat tarvitsevat muutoksia.

Hyvinvointi ja turvallisuus / arjen turvallisuuden osa-alueet

<p>TURVALLISUUDEN TUNNE</p> <ul style="list-style-type: none"> • mitattavissa oleva turvallisuus (rikollisuus, onnettomuudet ja tapaturmat) vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen paljon vähemmän kuin ajatellaan • vaikuttavampia tekijöitä yksilötasolla; lähiympäristö ja tukiverkko, taloudellinen tilanne, osallisuus, luottamus yhteiskuntaan ja viranomaisiin, lasten kasvuympäristö ➤ turvallisuuden tunnetta edistetään enemmän hyvinvointitoimenpiteillä kuin turvallisuustoimenpiteillä 	<p>RIKOLLISUUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • alle 5% väestöstä yli 50% rikoksista • rikoksentekeijöiden ”kovan ytimen” tunnusomaisia piirteitä; nuori ikä, mies/poika, päihde- ja mielenterveysongelmat, koulupudokkuus ja heikko sosioekonominen asema ➤ Tietyn väestönosan hyvinvointiin liittyvät kysymykset aivan keskeisiä rikollisuudessa ➤ huonoimmin voivan väestönosan merkitys meidän kaikkien turvallisuudelle on suuri
<p>TAPATURMAT JA ONNETTOMUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • myös tapaturmat ja onnettomuudet kasautuvat • kaatumiset → ikääntyneiden toimintakyky • työikäisten onnettomuudet → alkoholin käyttö • lasten tapaturmat ja onnettomuudet → turvalliset perheet ja kasvuympäristö ➤ arjen turvallisuuden ja väestön hyvinvoinnin suhde on vahva ja moniulotteinen 	<p>YHTEISKUNTARAUHA JA VAKAUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tilanne Suomessa on ollut viime vuosina ja on edelleen hyvä • kyselyissä 60% väestöstä on sitä mieltä, että ihmisten eriarvoistuminen on keskeinen turvattomuustekijä Suomessa

4. Lapin maakunnallinen turvallisuussuunnitelma

Lapin hyvinvointiohjelmalle ja arjen turvallisuutta käsittelevälle Lapin maakunnalliselle turvallisuussuunnitelmalle on laadittu yhteinen toimeenpanosuunnitelma 2021. Se on tarkoitettu huomioon otettavaksi kunnan omassa hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelussa. Tämän vuoksi Lapin aluehallintovirasto on suositellut kunnille, että ne nimeävät hyvinvointikertomukset/suunnitelmat hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksiksi/suunnitelmiksi.

5. HYTE-kerroin (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen)

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Summat vaihtelevat 7,40 €–22,50 € välillä. Tämän hetken tilanteen mukaan Ranuan kunta saisi 13,86 €/per asukas.

6. Ranuan kunnan hyvinvointikertomus 2023

Hyvinvointikertomuksessa on määritelty hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen painopistealueet, tavoitteet, toimenpiteet/vastuutahot, resurssit ja arviointimittarit. Hyvinvointikertomus perustuu ranualaisten tunnistettuihin keskeisiin hyvinvointiin- ja turvallisuuteen liittyviin haasteisiin ja kunnossa oleviin asioihin.

7. Indikaattori- ja muu tietoaaineisto

Ranuan kunnan hyvinvointikertomuksessa on käytetty kuntalaisten hyvinvointiin liittyvää indikaattoritietoa saatavilla olevista eri tietolähteistä: sähköisen hyvinvointikertomuksen perusindikaattorit/täydentävät indikaattorit, kunnan omat tilastot, TE-palveluista saatava aineisto,

Lapin liiton tilastot, kouluterveyskyselyt, Move-mittaukset, Kelasto, FinSote, Sotkanet.fi -tilastot, tilastokeskus.fi, tilastokeskuksen henkilövahinkotilastot sekä Väyläviraston onnettomuusrekisteri. Ranuan kunnan sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritietoja on verrattu hyvinvointityöryhmän valitsemien vertailukuntien (Kolari, Posio, Pello), Lapin maakunnan sekä koko maan kesken. Tässä hyvinvointikertomuksessa on käytetty pääsääntöisesti vuosien 2021- 2023 indikaattoritietoja.

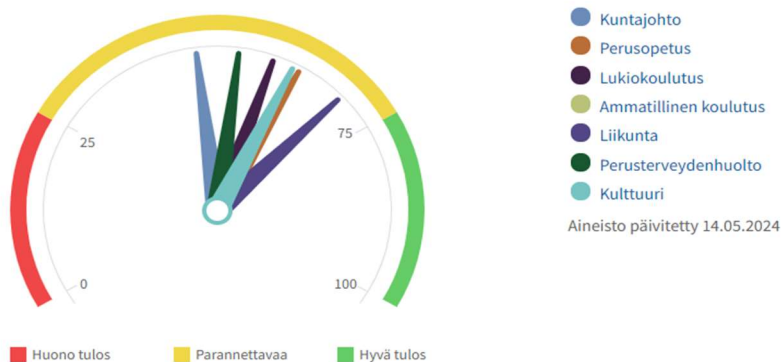
Hyvinvointikertomus on laadittu THL:n kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistieto luonnoksen määrittämisillä. Asetuksen voimaantulo on vielä auki.

8. TEA-viisari

Kuvio 3. [Tulokset - TEAviisari - Terveiden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)

TEA-viisari on kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden edistämistä kuvaava Terveiden- ja hyvinvointilaitoksen (THL) ylläpitämä verkkopalvelu. Palvelu tukee kuntien, alueiden ja koulujen

Kaikki sektorit : Ranua 2023

terveydenedistämistoiminnan suunnittelua ja johtamista. TEA-termillä tarkoitetaan yhteisön terveydenedistämiskiivisuutta.

Terveydenedistämiskiivisuutta kuvataan kuviossa. Kuvion kaari on jaettu kolmeen sektoriin; huono tulos 0-25, parannettavaa 25-75 ja hyvä tulos 75-100.

Vuodelle 12.10.2023 päivitettyssä TEA-viisari kuviossa kaikki sektorit pisteet ovat 58 ja koko maan pisteet 70. Kuntajohdon osalta 47/koko maa 83. Perusopetus 62/koko maa 64, lukiokoulutuksen pisteet 58/koko maa 65,

Pisteet	Ranua	Koko maa
Kaikki sektorit	58	70
Kuntajohto	47	83
Perusopetus	62	64
Lukiokoulutus	58	65
Ammatillinen koulutus	..	64
Liikunta	69	72
Perusterveydenhuolto	53	70
Kulttuuri	61	71

liikunnan pisteet ovat 69/koko maa 72, perusterveydenhuolto 53/koko maa 70 sekä kulttuuri 61/koko maa 71. Parannettavaa löytyy kaikilta sektoreilta.

Talous ja elinvoima

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on osa kunnan talouden ja toiminnan suunnittelua. Ranualla ei ole käytössä ennakkovaikutusten arviointia (EVA). Kuntalaisten osallistamista on kehitetty niin, että se on mukana kaikessa kunnan toiminnassa. Toimivan poikkihallinnollisen yhteistyön lisäksi hyvinvointialueen myötä alueellinen yhteistyö korostuu ja

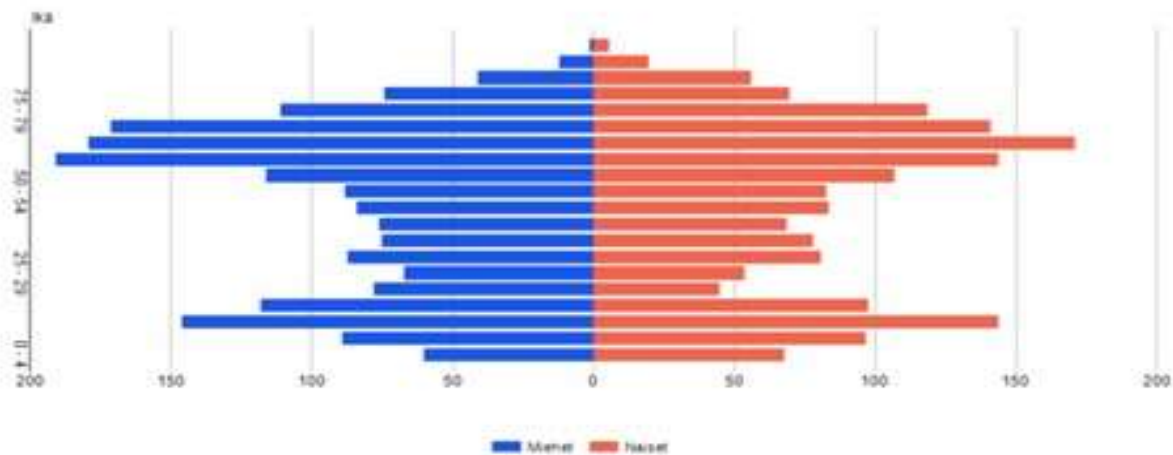
syventyy Lapin alueella. Ranuan kunnan tilanne talouden näkökulmasta on muuttumassa vakaasta sopeuttamista vaativaksi.

9. Hyvinvoinnin tila

Väestö- ja perherakenne

Ranuan väkiluku on pienentynyt ja väkiluvun ennustetaan vähenevän tulevaisuudessa. Alla oleva väestöpyramidi havainnollistaa väestön ikärakennetta ja sukupuolijakaumaa. Vasemmanpuoleiset palkit kuvaavat miesten määrää ja oikeanpuoleiset naisten määrää viiden ikävuoden ryhmissä. Väestörakenteella on suuri merkitys kunnan toimintakykyyn.

Väestö 31.12. muuttujina Ikä ja Sukupuoli. Ranua, Väestö 31.12., 2023.

Lähde: Tilastokeskus ([Väestö 31.12. muuttujina Alue, Ikä, Sukupuoli, Vuosi ja Tiedot. PxWeb \(stat.fi\)](#))

Ikärakennepyramidista näkee hyvin kunnan tilanteen; ikäihmisten määrä kasvaa, työkäisten ja nuorten ikäryhmät verrattuna ikäihmisiin on pienempi. Ikäryhmissä 55-74 vuotta on eniten kuntalaisia.

Demografinen eli väestöllinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15 v. ja 65 v. täyttänyttä on sataa (100) 15-64v. työkäistä kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	70,2	71,0	71,1
Kolari		75,5	74,7	75,5
Pello		108,1	108,8	114,3
Posio		97,9	100,6	104,1
Ranua		91,4	95,6	97,4

Lähde sotkanet.fi

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot -indikaattori ilmaisee tarkasteltavan alueen asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista. Gini-kertoimen laskennassa asuntokunnan käytettävissä oleva rahatulo jaetaan asuntokunnan kulutusyksikköluvulla. Kulutusyksikköluvu huomioi sen, että asuntokunnat ovat kooltaan ja rakenteeltaan erikokoisia. Gini-kerroin on yleisin suhteellisia tuloeroja kuvaava tunnusluku. Gini-kertoimessa tuloerojen taso on kiteytetty yhteen

lukuarvoon, mikä voi vaihdella nollan ja yhden välillä. Gini-kertoimen arvot esitetään usein myös sadalla kerrottuna, jolloin kertoimen **maksimiarvo on 100**. Mitä suurempi Gini-kerroin on, sitä suuremmat ovat suhteelliset tuloerot.

Alue	Sukupuoli	2021	2022
Kolari	yhteensä	24,3	26,2
Pello		25,0	24,7
Posio		23,0	23,1
Ranua		23,9	33,5

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä vertailutietoa muihin verrokkikuntiin ei ole saatavilla. Lapin hyvinvointialueen vertailuun tilastotieto on vuodelta 2021.

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	1,4	1,1	1,0
Ranua		2,0		

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Lapsiasuntokunta on asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun (määritelmä vuodesta 1990 lähtien).

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	29,4	29,3	29,0
Kolari		37,3	37,0	37,3
Pello		29,8	30,5	32,5
Posio		28,3	31,0	30,1
Ranua		44,4	45,4	46,4

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18-24 -vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (ind. 5 387) Indikaattori ilmaisee syrjäytymisriskissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten osuuden ikäluokasta 15-24-vuotiaat. Syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa. Vuoden 2023 lukua ei ole.

Alue	Sukupuoli	2021	2022
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	16,1	15,5
Kolari		11,7	16,1
Pello		10,7	12,8
Posio		19,0	16,7
Ranua		18,7	19,4

Vaikeasti työllistyvien (rakennetyöttömyys) osuus 15-64 -vuotiaista on Ranualla ollut vuodesta 2019 reilu 5 %:a. %-osuudet vuosina 2021-2023 ovat olleet keskitasoa ja vuodelle 2023 muutosta.

Vaikeasti työllistyneet (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista info ind. 3071	Lapin hyvinvointialue	5,6	4,7	4,2
	Kolari	5,5	4,0	3,3
	Pello	5,8	4,9	4,9
	Posio	8,7	8,2	7,5
	Ranua	5,9	5,7	5,0

Työkyvyttömyysindeksi, ikävakiointu -indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Ikävakiointu indeksi puolestaan heijastaa paremmin alueen työkyvyttömyyden yleisyyttä ja esimerkiksi sen aiheuttamaa palvelujen tarvetta verrattuna koko maan tasoon.

Alue	Sukupuoli	2021	2022
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	126,4	126,5
Kolari			110,6
Pello			155,3
Posio			182,0
Ranua			164,3

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä -indikaattori ilmaisee yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavaniikäisestä asuntoväestöstä. Yhden hengen asuntokunnan muodostaa asuinhuoneistossa yksin vakinaisesti asuva henkilö.

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	45,5	45,6	45,3
Kolari		41,7	41,7	42,1
Pello		43,1	42,4	40,7
Posio		42,3	42,2	41,5
Ranua		40,1	41,9	40,5

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä -indikaattori ilmaisee vuoden aikana omaishoidon tukea saaneiden 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä.

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	7,4	7,5	6,4
Kolari		8,6	9,9	6,6
Pello		4,2	6,1	3,2
Posio		13,1	11,8	11,4
Ranua		7,7	6,8	6,3

10. Elintavat

Ylipainon yleisyys (%) 2 – 16-vuotiailla Indikaattorit ilmaisevat Suomessa asuvien 2-16-vuotiaiden ylipainon yleisyyden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä, jolle on saatavilla pituus- ja painotieto kalenterivuoden ajalta. Vuoden 2023 tiedot puuttuvat.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 13 - 16-vuotiailla info ind. 3235	Kolari	yhteensä	31,5	27,2
	Pello		35,8	28,9
	Posio			
	Ranua		31,3	24,0
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2 - 6-vuotiailla info ind. 3231	Kolari		29,2	17,0
	Pello		21,4	19,2
	Posio		21,3	14,6
	Ranua		20,5	15,2
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 7 - 12-vuotiailla info ind. 3233	Kolari		33,7	25,8
	Pello		45,4	30,6
	Posio		36,4	
	Ranua		25,4	27,2

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista Indikaattori ilmaisee koululounaan vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana syömättä jättävien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten ja toisen asteen opiskelijoiden osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Koululounaan syöminen on yhteydessä muihin elintapoihin, koulussa jaksamiseen ja oppimiseen. Ravitsemuksen lisäksi kouluruokailulla on myös opetuksellinen ja kasvatuksellinen tehtävä. Kouluruokailu on osa kuntien strategiseen päätöksentekoon perustuvaa toimintaa ja alueellista kehitystä. Kunta voi edistää oppilaiden hyvää ravitsemusta panostamalla kouluruokailun laatuun sekä siihen liittyvään ravitsemus- ja ruokakasvatukseen riittävällä resursoinnilla. Kouluruokailun edistäminen edellyttää yhteistyötä terveydenhuollon, ruokapalveluiden edustajan ja opetustoimen välillä ja esim. ruokapalvelujen osallisuutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmässä. VRN, OPH ja THL. Kouluruokailusuositus: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-791-6>

Alue	Sukupuoli	2021	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	26,8	35,1
Kolari		32,3	28,4
Pello		42,9	
Posio		18,8	
Ranua		23,4	44,4

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (ind. 5477) Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden niistä 5. ja 8. luokan oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on heikko fyysisen toimintakyvyn tasoa mittaavien Move!-mittauksien mukaan (kestävyys, lihaskunto, motoriset taidot, liikkuvuus). Fyysinen toimintakyky luokitellaan heikoksi, jos mittauksen yhteispistemäärä jää 15 pisteeseen tai sen alle. Heikko fyysinen toimintakyky muodostaa riskin henkilön terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Henkilöllä on vaikeuksia selviytyä väsymättä arjen fyysistä toimintakykyä vaativista toiminnoista. Heikko toimintakyky voi johtaa haasteisiin myös akateemisessa menestymisessä ja oppimisessa. Heikko toimintakyky voi myös vähentää vapaa-ajan liikkumista sekä ohjattuun liikuntaharrastustoimintaan osallistumista. Liikuntalain mukaan kunnan tehtävänä on luoda terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan edellytyksiä. Lisäksi kunnan tulee kuulla asukkaita liikuntaa koskeissa keskeisissä päätöksissä sekä seurata kunnan asukkaiden liikunta-aktiivisuutta.

Liikkuva koulu -ohjelman tavoitteena on lisätä koululaisten fyysistä aktiivisuutta vakiinnuttamalla kouluihin liikunnallinen toimintakulttuuri.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5477	Lapin hyvinvointialue	yhteensä	42,4	44,1	40,6
	Kolari		37,5	38,6	61,5
	Pello		57,1	52,4	
	Posio		18,2	10,0	56,2
	Ranua		56,6	47,2	36,4
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5478	Lapin hyvinvointialue		46,6	45,0	47,7
	Kolari		42,2	30,8	45,2
	Pello		61,5	66,7	52,0
	Posio		53,3	31,2	61,5
	Ranua		48,7	52,1	36,0

11. Terveydentila

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan ja 8. ja 9. luokan oppilaista Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai melko tai erittäin huonoksi kokevien peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4817	Lapin hyvinvointialue	yhteensä	12,5	13,5
	Kolari		16,7	10,0
	Pello		11,9	13,2
	Posio		13,2	
	Ranua		3,9	5,2
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 286	Lapin hyvinvointialue		25,4	28,2
	Kolari		31,7	31,2
	Pello		23,8	
	Posio		27,3	
	Ranua		24,2	30,5

Sairastavuusindeksi, ikävakioitu Indikaattori ilmaisee alueen väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indikaattori koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Indikaattorissa huomioitavat sairausryhmät ovat syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaleinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet.

Sairastavuusindeksi muodostetaan näiden osaindeksien painotettuna summana. Kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on kyseisen sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden ja elämänlaadun sekä sote-palvelukäytön kustannusten kannalta. Aikasarjoja tarkasteltaessa on huomioitava, että myös aiempien tarkasteluvuosien indeksin arvot muuttuvat uuden päivityksen myötä. Vuoden 2023 tiedot puuttuvat.

Alue	Sukupuoli	2021	2022
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	110,8	109,3
Kolari		86,3	87,6
Pello		108,9	104,6
Posio		108,6	107,7
Ranua		113,5	111,5

12. Mielen terveys

Kokenut vahvaa positiivista mielen terveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan ja lukion 1. ja 2. vuoden oppilaista Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka ovat kokeneet vahvaa positiivista mielen terveyttä viimeisen kahden viikon aikana. Indikaattori perustuu kysymykseen: alla on esitetty joitain väittämiä tunteista ja ajatuksista. Valitse vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa kokemuksiasi viimeisen kahden viikon aikana. 1) väittämä toiveikkuuden tunteesta, 2) väittämä hyödyllisyyden tunteesta, 3) väittämä rentoutuneisuuden tunteesta, 4) väittämä ongelmien käsittelystä, 5) väittämä ajattelun selkeydestä, 6) väittämä läheisyyden tunteesta ja 7) väittämä kyvystä tehdä päätöksiä. Vastausvaihtoehdot: 1) ei koskaan (1 piste), 2) harvoin (2 pistettä), 3) silloin tällöin (3 pistettä), 4) usein (4 pistettä) ja 5) koko ajan (5 pistettä). Pistemäärästä lasketaan keskiarvo, ja indikaattorissa ovat mukana vähintään neljä pistettä saaneet vastaajat. Vastaajan on täytynyt vastata kaikkiin osioihin. Indikaattori perustuu positiivista mielen terveyttä mittaavaan SWEMWBS-mittariin (Short Warwick Edinburgh Mental Wellbeing Scale).

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Kokenut vahvaa positiivista mielen terveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4715	Lapin hyvinvointialue	yhteensä	22,2	20,0
	Kolari		9,8	18,9
	Pello		24,4	
	Posio		21,9	
	Ranua		25,8	19,0
Kokenut vahvaa positiivista mielen terveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) info ind. 4717	Lapin hyvinvointialue		24,3	23,4
	Kolari			
	Pello			
	Posio			
	Ranua		28,9	20,6

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan ja lukio 1. ja 2. vuosikurssin oppilaista

Indikaattori ilmaisee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden osuuden (%) peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista ko. ikäluokassa, jotka vastasivat kouluterveyskyselyn ko. kysymykseen.

Ahdistuneisuuden tunnetta mitattiin seitsenkohtaisella GAD 7 mittarilla. Menetelmä on kehitetty yleistyneen ahdistuneisuushäiriön (GAD) seulontaan ja seurantaan, erityisesti perusterveydenhuoltoon soveltuvaksi. Mittari seuloo myös muita ahdistuneisuushäiriöitä kuten paniikkihäiriö, sosiaalisten tilanteiden pelko ja PTSD. Mittarissa kysytään kuinka usein seuraavat ongelmat ovat vaivanneet sinua lomakkeen täyttöä edeltäneen kahden viikon aikana: 1. Hermostuneisuuden, ahdistuneisuuden tai kireyden tunne, 2. Kyvyttömyys lopettaa huolehtiminen

tai pitää se kurissa, 3. Liiallinen huolestuneisuus erilaisista asioista, 4. Vaikeus rentoutua, 5. Niin levoton olo, että on vaikea pysyä aloillaan, 6. Taipumus harmistua tai ärsyyntyä helposti, 7. Pelko siitä, että jotakin kauheaa saattaisi tapahtua. Vastausvaihtoehdot ovat: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3. Kukin kysymys pisteytetään arvolla 0-3. GAD-7 pistemäärä voi vaihdella välillä 0-21 seuraavasti: 0-4: Vähäinen ahdistuneisuus, 5-9: Lievä ahdistuneisuus, 10-15: Kohtalainen ahdistuneisuus, 16-21: Vaikea ahdistuneisuus. ≥ 10 pistettä on asetettu raja-arvoksi mahdolliselle GAD-diagnoosille. Indikaattorissa ovat mukana 10-21 pistettä saaneet vastaajat.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 328	Lapin hyvinvointialue	yhteensä	19,3	22,1
	Kolari		28,8	18,7
	Pello		19,5	
	Posio		15,6	
	Ranua		14,3	23,5
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 337	Lapin hyvinvointialue		23,4	21,7
	Kolari			
	Pello			
	Posio			
	Ranua		21,6	

13. Elämänlaatu

Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokkalaisten sekä lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoiden osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä. Elämään tyytyväisyyden mittaamisen yhdellä kysymyksellä on todettu väestötasolla yhtä luotettavaksi kuin useilla kysymyksillä mittaamisen.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4811	Lapin hyvinvointialue	yhteensä	83,5	83,1
	Kolari		82,5	81,9
	Pello		78,6	78,6
	Posio		86,8	
	Ranua		84,5	89,8
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4700	Lapin hyvinvointialue		65,9	64,4
	Kolari		55,7	68,1
	Pello		68,3	
	Posio		58,1	
	Ranua		74,2	59,0
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) info ind. 4702	Lapin hyvinvointialue		66,1	64,8
	Kolari			
	Pello			
	Posio			
	Ranua		62,2	52,9

14. Osallisuus

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista Indikaattori ilmaisee erittäin heikkoa osallisuutta kokeneiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten prosenttiosuuden (osallisuusindikaattori alle 50 pistettä).

Osallisuuden kokemusta mitattiin osallisuusindikaattorilla (engl. Experiences of Social Inclusion Scale ESIS). Osallisuusindikaattori muodostuu kymmenestä väittämästä, jotka kartoittavat merkityksellisyden kokemusta, uskoa toimintamahdollisuuksiin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen koettua laatua. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa kehitetty osallisuusindikaattori pohjautuu laajaan teoreettiseen viitekehukseen osallisuudesta, ja tieteellinen validointi osoitti osallisuusindikaattorin hyviä psykometrisiä ominaisuuksia osallisuuden kokemuksen mittaamiseen. Osallisuusindikaattorin pääkysymys on "Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Merkitse jokaisen väittämän kohdalla se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa kokemustasi".

Osallisuusindikaattorin väittämät ovat:

- 1) Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä.
- 2) Saan myönteistä palautetta tekemisistäni.
- 3) Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön.
- 4) Olen tarpeellinen muille ihmisille.
- 5) Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun.
- 6) Tunnen, että elämälläni on tarkoitus.
- 7) Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita.
- 8) Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen.
- 9) Koen, että minuun luotetaan.
- 10) Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin.

Alue	Sukupuoli	2021	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	12,8	13,2
Kolari		15,3	11,3
Pello		17,9	
Ranua		9,8	13,2

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Alue	Sukupuoli	2021
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	54,1
Kolari		65,3
Pello		61,6
Posio		52,6
Ranua		56,5

15. Turvallisuus

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoista Indikaattori ilmaisee koulukiusaamisen kohteeksi kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana joutuneiden em. oppilaiden osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Indikaattori perustuu WHO-koululaistutkimuksen (Health Behaviour

in School-aged Children, HBSC) koulukiusaamista koskeviin kysymyksiin. Kiusaamisella tarkoitetaan tässä sitä, kun toinen oppilas tai ryhmä oppilaita sanoo tai tekee epämiellyttäviä asioita jollekin oppilaalle. Kiusaamista on myös se, kun oppilasta kiusoitellaan toistuvasti tavalla, josta hän ei pidä. Kiusaamista ei ole se, kun kaksi suunnilleen samanvahvuista oppilasta riitelevät. Lukion vastaukset puuttuvat.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4834	Lapin hyvinvointialue	yhteensä	9,9	9,9
	Kolari		10,7	9,6
	Pello		16,7	
	Ranua		7,7	3,0
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 1514	Lapin hyvinvointialue		6,2	8,4
	Kolari		12,7	13,0
	Pello		11,9	
	Ranua		6,3	8,5
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 3913	Lapin hyvinvointialue		1,0	1,7
	Kolari			
	Pello			
	Ranua			

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat/10 000 asukasta Indikaattori ilmaisee vuoden aikana päädiagnoosilla vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden seuraukset (ICD 10: S00-T78) sairaalahoidossa olleiden potilaiden osuuden kymmentä tuhatta asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Sairaalahoidon sisältää sekä julkisen sektorin (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon.

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Lapin hyvinvointialue	yhteensä	132,1	124,6	124,7
Kolari		156,7	125,2	124,8
Pello		187,9	158,6	162,8
Posio		110,0	158,3	138,5
Ranua		151,7	131,7	124,7

Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoista Indikaattori tuottaa tietoa niiden peruskoulun 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudesta (%), jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huolta pitävän aikuisen fyysistä väkivaltaa vuoden aikana. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Onko vanhempasi tehnyt sinulle seuraavia asioita viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?": 1) tarttunut sinuun niin, että sinuun sattui, 2) töninyt tai ravistellut sinua vihaisesti, 3) tukistanut sinua, 4) läimäyttänyt sinua, 5) lyönyt sinua nyrkillä tai esineellä, 6) potkaissut sinua, 7) satuttanut sinua muuten fyysisesti. Vastausvaihtoehdot: 1) ei, 2) 1-2 kertaa, 3) 3 kertaa tai useammin, 4) on tehnyt, mutta en muista montako kertaa. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3 tai 4 vähintään yhteen kysymyksen osioon. Osuus lasketaan vähintään yhteen kysymyksen osioon vastanneista. Vanhemmilla tarkoitettiin kysymyksessä esimerkiksi äitiä tai äitipuolta, isää tai isäpuolta, adoptiovanhempia, sijaisperheen vanhempia tai lastensuojelulaitoksen ohjaajia.

Tulkinta

Muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-) info ind. 4890	Lapin hyvinvointialue	yhteensä	16,6	16,7
	Kolari		16,7	17,1
	Pello		19,0	11,6
	Posio		15,8	
	Ranua		22,1	15,0
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-) info ind. 4956	Lapin hyvinvointialue		12,3	12,2
	Kolari		14,3	6,8
	Pello			
	Posio			
	Ranua		4,5	8,6
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-) info ind. 4957	Lapin hyvinvointialue		8,4	6,2
	Kolari			
	Pello			
	Posio			
	Ranua			

16. Valtuustokaudelle painopistealueet eri ikäryhmillä:

1. Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Lapsiperheet			
Tavoitteet	Toimenpiteet/vastuutahot	Resurssit	Arviointimittarit
Terveelliset ja ajanmukaiset turvalliset tilat	Uusi päiväkoti	Kunta Varhaiskasvatus Henkilökunta	Valmis uusi päiväkoti ja remontoituvat uudet viskari/eskaritilat
Lastenkulttuuri	Lastenkulttuurin tarjonta	Vapaa-aikatoimi	saavutettavuus, osallistujamäärät
	Matalan kynnyksen toiminta lapsiperheille	Lapha, Varhaiskasvatus, Seurakunta	
	Perhekeskustoiminnan kehittäminen	Kunta, Lapha, 3. sektori	

2. Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Lapset ja Nuoret			
Tavoitteet	Toimenpiteet/vastuutahot	Resurssit	Arviointimittarit
Nuorten hyvät ja laadukkaat palvelut ja ennaltaehkäisevä kasvatustyö	Nuorisotila- ja avoin nuorisotyö, Etsivä nuorisotyö, Nuorten työpaja, tapahtumat, matalan kynnyksen harrastamismahdollisuudet, kansainvälisyys	vapaa-aika-toimienohjaaja, etsivä nuorisotyö, koulunuorisotyö hanketyö, koulujen henkilöstö, srk:n nuoriso-ohjaaja, 4H, liikuntajärjestöt	Kävijämäärät/saavutettavuus, osallistujat tapahtumat/retket/leirit, hankkeen tulokset

	Lasten ja nuorten harrastetoiminta	Ammattitaitoiset ohjaajat	Osallistujamäärät Kouluterveyskyselyt
Lastenkulttuuri	Lastenkulttuurin tarjonta alle 18 v.	Vapaa-aikatoimi	Toteutuneet aktiviteetit
Terveelliset ja ajanmukaiset tilat	Uusi yläkoulu/lukio	Kunta	Valmis uusi koulu
Yhtenäiskoulu	Yhtenäiskoulun käynnistäminen	Koulut	Kouluterveyskyselyt Move-mittaustulokset
Lukion houkuttelevuus/ monipuolistaminen	Kesälukio Lukiokurssit	Sivistystoimi/ kansalaisopisto Lukio-opettajat	Kesälukion toteutuminen Opiskelijamäärät

3. Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Työikäiset			
Tavoitteet	Toimenpiteet/vastuutahot	Resurssit	Arviointimittarit
Hyvinvoiva kuntalainen, liikunnan lisääminen	Kunnan henkilöstön: ePassi, pyöräetu	Kunta	Käyttäjät Pulssikyselyt
	Lähe sieki liikkeelle (ex SuomiMies)	Vapaa-aikatoimi	Kävijämäärät
	Kuntovihot kesä/talvikaudet	Vapaa-aikatoimi	Osallistujat
	Vapaa sivistystyö	Kansalaisopisto	Toteutuneet kurssit
Osallisuus	Osallistava budjetointi	Kunta	Ideat/äänestäjät
Kehittyvä elinkeino	Yritys- ja hankeneuvonta	Business Ranua	Asiakkuudet

4. Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Ikäihmiset			
Tavoitteet	Toimenpiteet/vastuutahot	Resurssit	Arviointimittarit
Hyvinvoiva kuntalainen, liikunnan lisääminen	Kunnan Mummola, Myös Papoille	Vapaa-aikatoimi	Kävijämäärät
	Kuntovihot	Vapaa-aikatoimi	Osallistujat
	Vapaa sivistystyö	Kansalaisopisto	Toteutuneet kurssit

5. Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Mielenterveys- ja päihdetyö			
Tavoitteet	Toimenpiteet/vastuutahot	Resurssit	Arviointimittarit
Hyvinvoiva kuntalainen	Mieli-koulutukset sivistystoimen henkilöstö Ennaltaehkäisevän päihdetyön viikko Koulutukset Tiedottaminen	Mieli ry EHYT ry ja muu 3. sektori kunnan hallintokunnat	osallistujat toteutuneet koulutukset/tapahtumat
	Hyvinvointilähete	Lapha, 3. sektori, Vasa-hanke, kunta	

6. Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Työllistäminen, elinvoima			
Tavoitteet	Toimenpiteet/vastuutahot	Resurssit	Arviointimittarit
Työkyvyn tukeminen,	Kartoitetaan eri työllistymisvaihtoehdot,	kunnan työllistäminen,	Osallistujamäärät, pitkäaikaistyöttömien

työllistymispolkujen edistäminen	aktivointisuunnitelmat, palkkatuki-, kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilupaikkojen selvittäminen.	perhepalvelut/Lapha, TE-toimisto, TE2024-uudistus, kunnanhallitus, eri hallintokunnat, työpaja, järjestöyhteistyö	työmarkkinatuen kuntaosuuden pienentyminen, asiakkuudet
----------------------------------	--	---	---

7. Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Turvallisuus			
Tavoitteet	Toimenpiteet/vastuutahot	Resurssit	Arviointimittarit
Liikenneturvallisuuden parantaminen	Kampanjat Tietoiskut	3. sektori Liikenneturva Poliisi, kunta	liikennerikkomukset
Ympäristön turvallisuus	Riittävä valaistus, hiekotus, valvontakamerat	Tekninen Toimittajat	tapaturmat, omaisuusrikokset
Poliisin näkyvyys	Säännöllinen vuoropuhelu poliisin kanssa yleisestä turvallisuudesta		